

Státní památkový ústav v hlavním městě Praze

Zpráva o činnosti za rok 2002

ČINNOST ARCHEOLOGICKÉHO ODDĚLENÍ SPÚ HMP V ROCE 2002

Samostatné oddělení archeologie

Dragoun Zdeněk. PhDr. - vedoucí oddělení

Čiháková Jarmila PhDr.

Fiškandlová Ivana

Havrda Jan Mgr.

Hlavatá Markéta (mateřská dovolená)

Kovář Miroslav Bc.

Kozák Karel

Lochmann Zdeněk PhDr.

Müller Martin

Omelka Martin Mgr.

Podliska Jaroslav Mgr.

Podlisková Jana

Procházková Marcela

Růžička Michal

Stieranková Jana

Svatošová Sylvie

Šebera Milan

Tryml Michal PhDr.

Vachuda Jiří

Veselá Lubomíra

Vodehnalová Michaela

Wallisová Michaela Mgr.

Zavřel Jan RNDr.

4. Souhrn hlavních činností ústavu

Samostatné oddělení archeologie

Základní náplní práce je provádění záchranných archeologických výzkumů na území hlavního města Prahy. Významnou činností je vedení databáze stavebních prací, spojených se zásahy do terénu, které by mohly ohrozit archeologické nálezy. Pro takové stavby vydává archeologické oddělení odborná vyjádření jako podklad pro rozhodnutí OPP MHMP. Značnou aktivitou se oddělení podílí na koordinaci záchranných výzkumů v Praze.

5. Činnost odborných oddělení

Samostatné oddělení archeologie

Hlavní a nejdůležitější náplní činnosti archeologického oddělení Státního památkového ústavu v hlavním městě Praze je provádění záchranných archeologických výzkumů na území Prahy se speciálním zaměřením na jeho historické jádro. V roce 2002 bylo realizováno 30

rozsáhlejších záchranných výzkumů (včetně dvou výzkumů enormně plošně rozsáhlých) a proběhly desítky dalších záchranných akcí charakteru archeologického dohledu. Tyto aktivity naplňují podstatnou část pracovní náplně všech jeho pracovníků, tedy archeologů, terénních techniků, dokumentátorů a pracovníků laboratoře. Z celkového počtu 21 osob se prováděním a zpracováním výsledků záchranných výzkumů zabývá 20 stálých zaměstnanců. Ve vrcholící výkopové sezóně k nim přibývají desítky brigádníků, které podle potřeby na jednotlivé výzkumy dodávala i v roce 2002 firma MEBU - Ivana Urbánková..

Ve velkém objemu terénních prací, souvisejících s rozsáhlou stavební aktivitou na území hlavního města se výrazně nedostává času pro zpracování výsledků záchranných výzkumů, zejména těch velkých, u kterých čas na kompletní zpracování několikanásobně překračuje dobu vlastních terénních prací. Za ideální, nicméně za současné kapacity archeologů v Praze nedosažitelný stav, by bylo možné považovat situaci, v níž v každém roce by pracovala v terénu jen polovina archeologů, zatímco druhá by se věnovala zpracovávání svých výzkumů. Vzhledem k vytížení většiny pracovníků v terénu postrádáme rovněž systemizaci pro evidenci a manipulaci s enormním množstvím archeologických nálezů, dočasně uložených v depozitáři v Bohnicích. Ke kvalitní obsluze a péči o permanentně doplňované a zkvalitňované počítačové vybavení postrádáme rovněž specializovaného odborníka.

SPÚ HMP zůstal pro Prahu garantem distribuce finančních prostředků z Programu podpory záchranných archeologických výzkumů MK ČR. V roce 2002 byla situace podstatně jednodušší než v předchozím roce – téměř celý objem finančních prostředků byl určen pro záchranný archeologický výzkum v souvislosti s výstavbou kolonie rodinných domků na polykulturní lokalitě v Praze 10 – Miškovcích (objem 1 004 000 Kč). Relativně drobné příspěvky představovaly z uvedeného Programu částky na výzkum v domě čp. 249/III v Nerudově ulici (100 000 Kč) a na zjišťovací sondy v Kolovratském paláci čp. 154/III ve Valdštejské ulici (96 000 Kč). Ze zmíněného programu tak v roce 2002 připadla na Prahu částka 1 200 000 Kč.

Zvláštní agendu v rámci oddělení zpracovává PhDr. Zdeněk Lochmann. Jeho hlavní pracovní náplní je zpracovávání archeologických partií odborných vyjádření. V rozhodování o nutnostech záchranných výzkumů mu podle svých zkušeností průběžnými konzultacemi pomáhají všichni odborní pracovníci oddělení.

Problematicke vědy a výzkumu je věnována samostatná část zprávy.

Přes značné vytížení v terénu považují archeologové za nezbytnou součást své práce publikování nových poznatků i jejich vyhodnocování v rámci rozsáhlejších projektů, často ve spolupráci s odborníky z jiných institucí. Vzhledem k tomu, že archeologický výzkum přináší jako jedna z mála historických disciplin stále ještě nové prameny k poznání zejména nejstarších etap vývoje Prahy, je to jediný možný postup.

Nálezové zprávy

Čiháková Jarmila – Havrda Jan, Praha 1 - Malá Strana, Malostranské náměstí čp. 6/III, nálezová zpráva o výzkumu 14/94 PÚPP. Uloženo NZ archiv ARÚ AV ČR Praha čj. 7884/02

Čiháková Jarmila – Havrda Jan, Praha 1 - Malá Strana, Malostranské náměstí čp. 7/III, nálezová zpráva o výzkumu 15/94 PÚPP. Uloženo archiv NZ ARÚ AV ČR Praha čj. 7885/02

Čiháková Jarmila – Havrda Jan, Praha 1 - Malá Strana, Tomášská čp. 518/III, nálezová zpráva o výzkumu 32/94 PÚPP. Uloženo archiv NZ ARÚ AV ČR Praha čj. 8760/02

- Havrda Jan*, Geomorfologické a geologické poměry, in: Podliska J., Nálezová zpráva o archeologickém výzkumu, Praha 1 – Staré Město, Na Zábradlí čp. 205/I, Výzkum SPÚ HMP č. 3/01, Ms. v archivu NPÚ úop v hl m Praha,
- Podliska Jaroslav*, Praha 1 – Staré Město, Na Zábradlí 1, čp. 205/I, nálezová zpráva o záchranném archeologickém výzkumu č. 3/01 SPÚ HMP, sv. 1 text + CD - ROM, sv. 2 obrazové přílohy (2002), NZ archív ARÚ AV ČR čj. 8696/02.
- Podliska Jaroslav*, Praha 1 – Malá Strana, Nebovidská 6, Pelclova 3, čp. 460/III, nálezová zpráva o archeologickém výzkumu 6/00 PÚPP, (2002), NZ archív ARÚ AV ČR čj. 1252/03.
- Polák Pavel – Zavřel Jan*, Malostranské náměstí čp.260, Praha 1 – Malá Strana, vyhodnocení průzkumných vrtů, 2002, CHEMCOMEX – arch. č.. 20-z-02384.
- Tryml Michal*, Praha 1 - Malá Strana, Hellichova ul. Nálezová zpráva o výzkumu při rekonstrukci plynovodu, č. výzkumu LIX.
- Zavřel Jan*, Nálezová zpráva – Praha 1 – Malá Strana, Karmelitská čp. 377/III, Archeologický výzkum SPÚ HMP č. 44/00. Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Geologické poměry, in: Podliska J., Nálezová zpráva o archeologickém výzkumu, Praha 1 – Malá Strana, Nebovidská 6, Pelclova 3, čp. 460 /III, Výzkum PÚPP č. 6/00, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha, AV ČR č. j. 1252/03.
- Zavřel Jan*, Stručná petrografická charakteristika několika architektonických fragmentů z benediktského arcidiecéze sv. Markéty v Praze 6 – Břevnově, 2002, Ms. v archivu AV ČR.
- Zavřel Jan*, Petrografický výzkum vybraných kamenných nálezů z archeologického výzkumu PÚPP č. 26/96 v Josefské ulici ppč. 1033 na Malé Straně v Praze, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Petrografický rozbor vybraných kamenných nálezů z archeologického výzkumu PÚPP č. 26/97 v Mostecké ulici ppč. 1035 na Malé Straně v Praze 1, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Geologické poměry v oblasti ulic Karmelitské a Újezd na Malé Straně v Praze 1 – II. etapa, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Rozbor kovoliteckých forem z archeologického výzkumu v domě čp. 37/II na Národní třídě v Praze 1 – Novém městě, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Fyzikálně-chemické rozborů tavenin z Lichtenštejnského paláce na Malé Straně (archeologický výzkum SPÚ HMP č. 1/02), 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan*, Ordovické horniny ve zdivu románského kostela sv. Jana Na zábradlí, 2002, Ms. v archivu NPÚ Praha.
- Zavřel Jan – Polák Pavel*, Posouzení základových poměrů a charakteru zemin v západním křídle objektu čp. 260/III, k. ú. Malá Strana, (Podklad pro studii rekonstrukce domu), 2002, Ms. v archivu CMR reality.
- Zavřel Jan*, Praha 1 – Malá Strana, Újezd čp. 450/III – Tyršův dům, Geologické a archeologické poměry, 2002, FABER PROJECT.

Investorské zprávy

- Havrda Jan*, Zpráva o výsledcích archeologického výzkumu, Praha 1 – Malá Strana, Břetislavova ul. čp. 517/III. Archiv archeologického oddělení SPÚHMP.
- Omelka Martin*, Přední Kopanina, Praha 6, ulice K Prelátům
- Omelka Martin*, Karoliny Světlé 323/I, rešerše archeologické lokality
- Podliska Jaroslav*, Praha 2 – Nové Město, Vyšehradská 26, čp. 431/II, zpráva o zjišťovacím archeologickém výzkumu 23/02 SPÚ HMP, (2002), archív autora SPÚ HMP.

Tryml Michal, Zpráva o výsledcích výzkumu parcely domu čp. 707/II ve Vodičkově ulici, výzkum č.17/02, Praha 2002

Archeologická památková péče

Archeologické oddělení SPÚ HMP vede centrální databázi stavebních akcí na území Prahy, při nichž by mohlo dojít k zachycení archeologických nálezů. Podmínky pro ochranu archeologických lokalit jsou součástí odborných stanovisek, která slouží jako podklad pro správní řízení orgánů státní správy (odbor památkové péče MHMP, Ministerstvo životního prostředí apod.). V roce 2002 bylo vydáno archeologickým oddělením celkem 627 těchto stanovisek. Nezanedbatelnou součástí činnosti archeologického oddělení SPÚ je informační servis pro stavebníky v otázkách, týkajících se naplňování archeologických částí zákona č. 20/1987 Sb.

V roce 2002 pokračovala činnost Pražské archeologické komise, kterou ředitel SPÚ HMP zřídil jako svůj poradní orgán a archeologické oddělení odborně zajišťuje její činnost. Tato komise schvaluje žádosti o přidělení finančních prostředků z Programu podpory záchranných archeologických výzkumů MK ČR. Komise dále koordinuje provádění archeologických výzkumů na území hl. m. Prahy, jmenuje koreferenty jednotlivých výzkumů a dohlíží na odbornou kvalitu jejich provedení. V roce 2002 jednala komise celkem patnáctkrát.

Archeologické oddělení SPÚ HMP v součinnosti s dalšími odděleními a dále s ostatními institucemi provádějícími výzkumy na území Prahy využívá možnosti podání podnětů k zahájení správního řízení pro porušení památkového zákona v případech, že stavebníci neumožní provedení archeologického výzkumu. Této možnosti bylo v roce 2002 využito ve dvou případech. V jednom případě zvláště rozsáhlého zničení archeologické lokality byla za naší spolupráce společností Archaia podáno trestní oznámení.

V roce 2002 pokračovaly práce spojené s ochranou archeologických lokalit v klánovickém lese. Do fáze podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku bylo dovedeno tvrziště Slavětice. Ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR byla systémem GPS byla zaměřena zaniklá vesnice Žák.

Výzkum a vývoj

Skupina pracovníků archeologického oddělení předložila v roce 2001 návrh na realizaci výzkumného záměru institucionálního výzkumu a vývoje s názvem *Nové prameny k raně a vrcholně středověkým dějinám Prahy. Souhrn archeologických výzkumů ve vybraných mikroregionech I. Zpracování a výpověď*. Cílem záměru je zpracování a závěrečné systematické vyhodnocení všech dostupných výzkumů provedených ve dvou mikroregionech Malé Strany, jinými slovy dovést výsledky dříve provedených a dosud nezpracovaných výzkumů do úrovně pramene použitelného archeology i historiky. Předložený návrh výzkumného záměru (kód MK CEZ 01 F2701) byl v roce 2001 Ministerstvem kultury přijat bez výhrad. Zvolenými mikroregiony jsou sousedící oblasti Malostranského náměstí a jižní části Malé Strany. Ve sledovaném území proběhlo více než 50 archeologických výzkumů, z nichž pouze 7 je zpracováno do úrovně nálezové zprávy. Mezi nejdůležitější konkrétní cíle, které budou zpracovávány ve vzájemném srovnávání obou území, patří zejména rekonstrukce původního georeliéfu jako determinačního faktoru a jeho vývoj v závislosti na lidské aktivitě, charakteristika raně středověkého osídlení, urbanizace místa a jeho proměna ve vrcholně středověké město atd. Řešitelem úkolu je Jarmila Čiháková, spoluřešiteli jsou Martin Müller, Jaroslav Podliska, Michal Tryml a Jan Zavřel.

V roce 2002 proběhla první fáze zpracování výzkumného záměru. Její podstatná část byla určena pro shromáždění pramenné základny (dokumentace i nálezů), kontrolu její úplnosti a provedení evidence. Z některých starších výzkumů se zatím nepodařilo kompletní dokumentaci dohledat (od doby jejich provedení proběhlo několik stěhování a reorganizací). Byla stanovena metodika a postup při zpracovávání dokumentace z výzkumů, z nichž některé se uskutečnily před více než před třiceti lety. Částečně byl vybrán materiál k přírodovědným analýzám a v druhé polovině roku byly zahájeny práce na vytvoření databáze.

Do stadia nálezové zprávy bylo zpracováno celkem šest akcí, výzkum výkopu pro plynovod v Hellichova ulice (výzkum z roku 1977), Karmelitská čp. 377/III, Nebovidská čp.460/III, Malostranské náměstí čp. 6/III a 7/III a Tomášská čp. 518/III. Z dalších přibližně deseti akcí byla překreslována a digitalizována terénní dokumentace i dokumentace nálezů.

Jarmila Čiháková,, Michal Tryml

Záchranné archeologické výzkumy

PRAHA 1 – HRADČANY

Strahovský klášter čp. 134/IV

Zjišťovací sonda, realizovaná v souvislosti s chystanými stavebními úpravami objektu v chodbě při západním průčelí objektu, zaznamenala cca 1 m vysoké recentní násypy, pod nimiž bylo dokumentováno částečně dochované historické zvrstvení terénu. I jeho jednotlivé prvky jsou ale až novověkého původu, když v těchto místech alespoň zčásti vyrovnávaly terén, původně poměrně příkře klesající k severu a poněkud povlnněji k východu.

Zdeněk Dragoun

PRAHA 1 – MALÁ STRANA

Karmelitská čp. 379/III

V návaznosti na dlouhodobě trvající rekonstrukci objektu byly v letních měsících roku 2002 realizovány rozsáhlejší výkopy ve dvoře domu, při kterých proběhl archeologický výzkum navazující na již v minulosti provedené práce (viz např. PSH XXXI). Nejvýraznějším zásahem byla šachta pro technické zázemí objektu o velikosti 2 x 2 m a hloubce cca 4 m. Vrchní přibližně 2,5 m mocná partie nadloží byla tvořena heterogenními, často druhotně přemístěnými hlínami s příměsí stavebního materiálu, do kterých se zahlubovaly novověké inženýrské sítě. Vznik uvedeného horizontu lze spojit s dobou výstavby barokní palácové budovy a s následnými úpravami dvora. Pod mocným příkrovem navážek se nejvýrazněji projevil rozměrný výkop probíhající v západovýchodní orientaci a zasahující svým dnem do podložních terénů. Na dně výkopu se nalézalo těleso břidlicovými kameny obloženého a překrytého kanálu. Stáří a přesná funkce tohoto již v minulosti odkrytého objektu nebylo zjištěno. Z jistotou lze však potvrdit existenci stavby před výstavbou barokního paláce, který jeho průběh přerušoval.

Výkop kanálu spolu s dalšími blíže neurčenými jámami výrazně poničil nejstarší nadložní situaci, která se dochovala na zkoumané ploše pouze v několika nevelkých ostrůvcích. Zachované sídlištní souvrství o mocnosti 50 cm bylo tvořeno převážně

prachovitojílovitými hlínami s příměsí organických zbytků, mazanice, opuky a zlomků diabasů, které nasadaly na podložní svahové hlíny. Pouze ve dvou případech povrch podloží narušovaly drobné kúlové jamky. Získaná keramický materiál umožnil zařadit nárůst souvrství do průběhu 10. – 12. století.

Sousední, převážně liniové výkopy svou hloubkou do 2 m zasáhly pouze do novověkých navážek stavebního charakteru a zděných konstrukcí, které lze dát celkem spolehlivě do souvislosti s palácovou stavbou a jeho dvorním zázemím.

Jaroslav Podliska

Karmelitská čp. 388/III

V průběhu roku 2002 proběhl archeologický výzkum při realizaci výkopových prací v interiéru a exteriéru objektu bývalého klášterního kostela sv. Máří Magdalény, přestavěného v průběhu 19. století na užitkový objekt. První skupinou zásahů byly dvě ručně hloubené vstupní šachty pro inženýrské sítě, umístěné přibližně ve středu objektu při Karmelitské ulici a na rohu Karmelitské a Hellichovy. První šachta o velikosti 2 x 2 m byla realizována do hloubky 4 m od úrovně současného povrchu. Pod nevýraznou vrstvou recentních násypů se nalézalo masivní kamenné zdivo náležející pilíři původní chrámové stavby. Se zdí souvisel rozměrný základový vkop, porušující na značné ploše originální zvrstvení historického nadloží. Nevelké zbytky původních terénů se podařilo ve větší míře zdokumentovat pouze na východní straně sondy. Vrchní partii neporušených terénů tvořily vrstvy stavebního charakteru, vyplňující původně rozsáhlejší blíže neurčitelné výkopy. Vznik uvedeného horizontu lze nejspíše dát do souvislosti s pozdně středověkou a raně novověkou městskou zástavbou z doby před výstavbou barokního chrámu. Pod touto situací následovalo souvrství s několika v superpozici umístěnými nevelkými jámovitými a kúlovitými objekty, které se zde zahlubovaly do přírodního podkladu. Nevýrazné množství datovacího materiálu nám však neumožnilo detailnější chronologické zařazení situace. Pouze na základě několika zlomků keramiky je možné nejstarší polohu osídlení kláštera na přelom raného a vrcholného středověku. Antropogenně narušená úroveň podložních svahových hlín se nalézala na úrovni 190,60 m n. m. Zcela negativní informaci přinesl výkop druhé šachty, která byla vyhloubena pouze do již recentně poničené situace kanalizační sítě.

Druhý rozsáhlý zásah do terénů byl proveden v interiéru stavby formou liniového výkopu o délce cca 70 m a hloubce 1 – 3 m. Dokumentací několika řezů v prostoru bývalé chrámové lodi byla zjištěna situace výrazných recentních navážek o mocnosti cca 1,5 - 2 m, které překrývaly zbytky obvodových zdí s podlahovou úrovní náležející původní domovní zástavbě. Nevelký keramický soubor datuje vznik odkrytých konstrukcí do průběhu 16. století. Obdobná situace byla odhalena i ve východním křídle objektu.

Jaroslav Podliska

Karmelitská parc. č. 1050.

Rekonstrukce tramvajového tělesa v Karmelitské ulici byla pokračováním a druhou etapou stavby, zahájené rok před tím v ulici Újezd (k 1. etapě viz Čiháková, Výroční zpráva SPÚ za rok 2001, s. 49-50). Hlavní část výzkumu v terénu proběhla v březnu a dubnu v časovém režimu striktně omezeném harmonogramem stavby. Podobně jako v první části akce byla i zde úkolem výzkumu dokumentace všech ohrožených a ničených historických terénů. Od první části se provedení výzkumu lišilo: 1) mnohem menší plochou, což při koncentraci různých dodavatelských firem komplikovalo situaci (v podstatě neexistovala plocha, kde by se nestavělo), 2) větší hloubkou historických terénů od dnešního povrchu, který směrem k Malostranskému náměstí stoupá, 3) s jednou výjimkou i absencí plošných výkopů. Proto musela být metoda provádění výzkumu (s několika výjimkami) omezena na dokumentaci a

vzorkování stěn výkopů hloubených stavebními firmami. Větší hloubka historických terénů sice způsobila jejich lepší dochování, na druhé straně ale mělčí výkopy pro inženýrské sítě nedosáhly často podloží. Protože ne vždy bylo možné vlastními silami výkop prohloubit, zůstala v těchto případech nejstarší terénní situace nepoznána.

Stručně lze výsledky nejdůležitější výzkumu shrnout následujícím způsobem:

Nejstarší horizont je prezentován především nálezem příkopu, který přetínal ulici v její jižní části zhruba od západu k východu. Jde bezesporu o pokračování situace, která byla poprvé zjištěna na nádvoří budovy MŠMT - čp. 528/III (viz Tryml, Výroční zpráva SPÚ za rok 2001, s. 44). Kromě tohoto ojedinělého útvaru, jehož funkce a datování není zcela jasná, patří do nestaršího horizontu i tři zahloubené objekty, které byly zachyceny v plošně omezených výkopech ve střední části ulice. Ve všech sondách byly dokumentovány dlažby komunikace, od nejstarší, která překrývala zmíněný horizont a kterou lze pravděpodobně datovat do 12. století, až po dlažby novověké. Výzkum přispěl k lepšímu poznání jejich rozlohy, skladby i použitého materiálu. Rekonstrukce vodovodní přípojky do domu čp. 382/III poskytla poměrně vzácnou možnost dokumentovat vnější líc románské zdi stavěné kvádríkovou technikou, patrně kamenného ohrazení areálu dvorcového charakteru. Na několika místech výzkumu bylo odkryto vodovodní dřevěné potrubí. Dendrochronologická analýza odebraných vzorků jednoznačně určila rok 1559 jako datum porážení borovicových kmenů, z nichž bylo potrubí vybudováno. Vzájemná superpozice potrubí a mladších dlažeb se tak může stát podkladem pro poznání a datování mladších úrovní komunikace.

Michal Tryml

Lázeňská čp. 485/III

V hloubce 0,7 m pod dlažbou dvora Velkopřevorského paláce byl při rekonstrukci domovního plynovodu dokumentován povrch vrstvy se středověkými nálezy. Její geneze není na základě malého rozsahu zastižené situace zřetelná a není možno rozhodnout, zda vrcholně středověké keramické zlomky byly v primárním či redeponovaném uložení.

Jarmila Čiháková

Malostranské náměstí čp. 2/III

Na stěnách výkopů pro kanalizaci (celková délka cca 40 m, hloubka 1,3–2,2 m,) na nádvoří bývalého jezuitského profesního domu (povrch 198,2 m n.m.) byly zastiženy středověké situace jen torzovitě, v celkové délce cca 7 m. V jihozápadním rohu nádvoří byl zjištěn fragment raně středověkého objektu s dřevěnou konstrukcí z 10. století – patrně dřevěného stavení. Báze výkopu podlahy (?) tohoto stavení se pohybuje okolo kóty 197,0 m n.m. Do jeho zásypu byl zapuštěn hrob náležející asi ke gotickému hřbitovu vedle farního kostela sv. Mikuláše (dno hrobové jámy 197,62 m n.m.). Na střední a východní části plochy nádvoří byly raně středověké stratigrafie zničeny sérií plošně rozsáhlých a hlubokých vrcholně středověkých a renesančních jam. Konsolidované bahnitě náplavy, tvořící ve střední části nádvoří podloží v raném středověku (povrch 196,7 m n.m.), nečekaně vypovídají o výrazně odlišném a složitějším geologickém utváření tohoto prostoru, než se dosud předpokládalo.

Výkop výtahové šachty v sousedním prostoru nepodsklepeného přízemí zasáhl studnu vyzděnou z opuky s maltovým pojivem, zasypanou při stavbě Domu Professe v 17. století. V předcházející etapě stavby v roce 2000 proběhl v sousedství místnosti s jímkou výzkum 28/00, který objevil pozůstatky komunikace 9. století, v prostoru s jímkou však byly všechny starší nadložní vrstvy pod výchozí úrovní místnosti (196,80) odstraněny již v minulosti a k počátkům osídlení sonda nepřispěla. Při rozebírání jímky mohly být proto sledovány jen

podložní vrstvy, do nichž byla jámka založena, ale žádné doklady lidské přítomnosti nebyly ve vrstvách podloží zjištěny.

Jarmila Čiháková

Malostranské náměstí čp. 258/III

Výzkum v prostorách HAMU probíhal v zimě a na jaře roku 2002. Vyvolaly ho statické poruchy v nepodsklepené jižní části západního křídla Lichtenštejnského paláce mezi nádvořím a zahradou, které měly být řešeny technologií s velkým množstvím vytěžené zeminy. Lokalizací na plochu průjezdu a jižně od něho výzkum navázal na několikaletý záchranný archeologický výzkum při rekonstrukci paláce pro potřeby HAMU v letech 1990 – 1993.

Pod přízemním prostorem jižně od dnešního průjezdu byl objeven neznámý, zcela zasypaný sklep s dodatečně vloženou cihlovou plentou, z níž vycházela již v minulosti přerušovaná cihlová klenba. Opuková zdiva za plentou zůstala nepoznána. I pod průjezdem byl sklep, zasypaný při rekonstrukci v letech 1991-1993. Zachování historického nadloží pod západním křídlem paláce lze předpokládat jedině v podélném pásu mezi východní obvodovou stěnou nyní souvislých suterénních místností a dnešní východní fasádou západního křídla. Povrch podlahy přízemí v době zahájení výzkumu ležel ve výšce 205,1 m n.m. (Bpv). Báze konstrukce lokálně dochované cihlové dlažby bývalého sklepa na úrovni 201,6 m n.m. se stala výchozí úrovní pro plošný archeologický výzkum jemnou metodou po terénních vrstvách do hloubky 1 metru. Plošným výzkumem bylo na ploše 81 m² rozebráno 85 m³ vrstev, z 95% tvořených raně středověkými a pravěkými uloženinami.

Při hloubení sklepa v renesanci či v gotice se tehdejší stavebníci zastavili až na rostlém materiálu svahovin v jižní části zkoumané plochy. Odstranili tak do hloubky 201,6 m n.m. veškeré nadloží včetně povrchu 10. století, po němž se pohybovali stavitelé a uživatelé velké dřevěné stavby stojící v 10. století na tomto místě. Její podlaha byla mírně zapuštěna pod okolní terén. Podzemní část stavby a část interiéru, ležící pod okolním terénem, zůstaly pod barokní (?) podlahou sklepa zachovány a byly plošným výzkumem rozebrány a zdokumentovány. Podle předběžných interpretací jde o kovárnu, jejíž délka byla větší než 13 m a šířka větší než 4,5 m. Byly z ní zastíženy podzemní dřevěné základy jižní a západní obvodové stěny z borovicových klád, podlaha z rozložené organické hmoty a množství železářské strusky. V průběhu 10. století byla kovárna pravděpodobně důkladně přestavěná. Výzkum zjistil i rituální praktiky, které stavbu kovárny provázely – byla odkryta hlava zatím neurčeného domácího zvířete a hrst peckovitého ovoce v přímé souvislosti s dřevěnými základy stavby. Pod výkopem pro podlahu kovárny z 10. století se dochovaly starší fragmenty série ohnišť také se struskou, a bytelně zpevněného pravoúhlého místa, které mohlo tvořit podklad např. pro kovádlinu. Zatím nelze rozhodnout, zda i starší fáze kovárny byla v interiéru, či zda fungovala pod širým nebem nebo přístřeškem. V kovárnách se rovněž tavelo sklo a vyráběly skleněné předměty té doby. Ze sklářské výroby starší kovárny jsme našli jen slitky sklovité hmoty (první zbytky sklářské výroby v Čechách z raného středověku), z mladší kovárny zbytky nádoby na tavení. Do vrstev základových vkopů i usazených uvnitř objektu se dostalo mnoho střepů keramických nádob, přesleny, kostěná šídla i několik dřevěných předmětů.

Zpracovávání železa mělo v tomto místě starou tradici, nejpozději od doby přibližně po roce 800 (zatím neumíme přesně datovat). Dokládá to existence bývalého povrchu (201,2–201,3 m n.m.) se starohradištní keramikou, na němž ležely kousky železných rud a další zbytky po výrobě železa, v hloubce 3,2 m pod dnešním průjezdem. Povrch té doby je pohřben pod cca 0,5 m vysokým nánosem svahové hlíny, která se z okolních svahů sesula před 2. polovinou 9. století. Do této vrstvy byla ohniště starší kovárny v závěru 9. století zapuštěna.

Míšeňská čp. 69/III

Dům, který byl postaven v místě arcibiskupské (později Thunovské) zahrady mezi lety 1736 – 1744, se nachází přibližně uprostřed bývalého koryta Vltavy, tj. prostoru, který nebyl v průběhu středověku zastavěn. V rámci průzkumových prací byla dokumentována 4,9 m hluboká sonda vyhloubená z úrovně přízemí (niveleta 190,32) severního křídla domu. Ani takto hluboká sonda nedosáhla k povrchu původního přednovověkého terénu. Zachycena nebyla ani základová spára mohutné opukové severní obvodové zdi domu. Nejsvrchnější partii nadloží tvořila poloha stavební suti, pod kterou se nacházelo souvrství písků místy i písčitých hlín nehojně s příměsí drobných zlomků opuky, malty, uhlíků a cihel. Geneticky se patrně jedná o náplav, který zde sedimentoval ještě v průběhu raného novověku. Dokumentovanou situaci komplikuje výskyt spáleništní polohy (ohnišť?) v rámci písčitého souvrství. Existence této polohy patrně dokládá přerušování ve vyplňování bývalého koryta Vltavy, ale pro nedostatek chronologicky citlivých nálezů není možné celou odkrytou stratigrafii detailněji datovat. Prohlédnut byl také cca 1,5 m hluboký výkop (187,40 – 185,90) v jihozápadním rohu sklepa domu, který narušil pouze písčité náplavové vrstvy vzácně se zbytky dřev, uhlíky a zlomky novověké keramiky.

Jan Havrda

Mostecká čp. 282/III

Při rekonstrukci domu byl pod podlahou jižní části současného sklepa domu objeven neznámý suterén zaklenutý cihlovou klenbou a vyplněný stavební suti. Výkopy pro inženýrské sítě v severní a prostřední sklepní místnosti hluboké 0,5 – 0,8 m narušily zahloubený objekt o minimální velikosti 6 x 3,5 m. Odkryta byla pouze západní hrana objektu, která se pozvolna svažovala směrem k východu. Zahloubení bylo dokumentováno hned pod recentní 26 cm mocnou konstrukcí podlahy (povrch podlahy 188,90). Dno zahloubeného objektu se nachází pod niveletou 188,00 (maximální hloubka výkopů). V jeho zásypu byly objeveny drobné omluté zlomky raně středověké (starohradištní) keramiky a současně i zlomky keramiky pravěké, vzácně i kousky strusky. Objekt byl zahlouben do druhotně přemístěných vrstev, v kterých bylo nalezeno několik omlutých, blíže neurčitelných pravěkých střepů. Patrně veškeré středověké situace mladší než starohradištní byly v místě stávajícího domu zničeny při hloubení suterénu ve vrcholném středověku.

Jan Havrda

Nerudova čp. 249/III

Podrobná zpráva v oddíle II. Tematické příspěvky

Šporkova čp. 322/III

Podrobná zpráva v oddíle II. Tematické příspěvky

Valdštejnská čp. 154/III (Kolovratský palác)

Na nádvoří paláce proběhl zjišťovací archeologický výzkum, jehož úkolem bylo zjištění skladby nádvoří ve výškovém intervalu 190,6-186,5 m n.m. Výsledkem jediné realizované

sondy je zjištění korun nadzemního zdiva ve hloubce 0,6 m pod dnešním povrchem. Nalezené zdivo náleží staré zástavbě, zaniklé při výstavbě stávajícího paláce a mezi jednotlivými zdmi se nacházely novověké a recentní zahloubené objekty. Staveništní úroveň této raně novověké zástavby nebylo dosaženo. Během záchranného výzkumu, který by měl proběhnout v roce 2003, lze očekávat v prostoru nádvoří paláce relikty renesanční (patrně i pozdně gotické) zástavby a vrstevné sledy s ní související.

Jarmila Čiháková, Michaela Wallisová

Újezd čp. 394/III

Při výstavbě šachty pro dojezd výtahu bylo dokumentováno 3,8 m vysoké souvrství svahových hlín, sutí a písků ve výškovém intervalu 192,25–188,45 m n.m. V horních partiích stratigrafie byly hledány doklady antropologické činnosti, ale nebyly prokázány. Zastižený povrch podloží je důležitým bodem pro morfologii rostlého terénu před nástupem lidské aktivity v této části Malé Strany.

Jarmila Čiháková

Újezd parc. č. 906

Dohled nad zemními pracemi byl prováděn při budování základů pro Památník obětem komunismu na úpatí petřínského svahu. Středověké ani pravěké nálezy či situace nebyly zjištěny, odkryté zdivo patřilo bezpochyby zbořeným kasárnám.

Michal Tryml

U železné lávky čp. 567/III

Při dohledu na výkopy inženýrských sítí a dojezdu výtahu pod podlahou sklepa byla ve výškovém intervalu 187,2 - 185,5 m n.m. dokumentována šachta, vykopaná do světlých, okrových, pozdně středověkých náplavů, vrstvených do přibližně 0,2 m vysokých uloženin. Nebyl v nich nalezen žádný antropogenní nález.

Jarmila Čiháková

Všehrdova čp. 437/III

Záchranný výzkum prováděný s přestávkami během celého roku na parcele domu byl vyvolán celkovou rekonstrukcí a novostavbou ve dvoře. Kromě statických sond a dalších drobných zemních zásahů byly plošně prozkoumány jednak prostory sklepů, v nichž byly zachyceny spodní části zahloubených jam s nálezy 14. století, a dále plocha novostavby na dvoře domu, na níž byly mj. dokumentovány mocné vrstvy petřínských splachů a ohniště (píčka?) nejspíše ze 12. století. Počátkem roku 2003 byl výzkum ukončen záchrannou akcí ve výkopu pro napojení kanalizace na ulici před domem. Nad podložím zde byly zjištěny dvě polohy bezpochyby středověké valounkové dlažby.

Michal Tryml

PRAHA 1 – STARÉ MĚSTO

Anenské náměstí čp. 203/I

V rámci dlouhodobé rekonstrukce suterénních partií objektu byl v roce 2002 hlouben prostor pro trafostanici v průjezdu domu. Zdejší terénní situace byla téměř kompletně zničena mladšími výkopy, pouze v místě ústí průjezdu do dvora se podařilo dokumentovat kompletní vývoj zdejší stratigrafie. Tento profil, zachycující zdejší archeologickou situaci od nejstaršího horizontu s ohništi a výhněmi a při předběžném hodnocení nevykazující známky výraznějších terénních úprav, bude klíčový pro konečné vyhodnocení dlouhodobého výzkumu.

Zdeněk Dragoun

Anenský klášter – kostel sv. Anny

Rozbíhající se rekonstrukce klášterního kostela byla v roce 2002 provázena výkopy, souvisejícími s odvlhčením jižní stěny svatyně. Archeologická asistence zde pod úroveň dnešního terénu dokumentovala průběh rozšířeného základu, vystupujícího o 10 – 40 cm před linii nadzemního a zdiva. Součástí archeologického výzkumu byla i dokumentace charakteru a skladby nadzemní části stavby, protože její dnešní podoba ve vyšších úrovních je výsledkem několika etap rekonstrukčních úprav. Podstatnou partii zachyceného zvrstvení terénu tvořil dlouhodobým pohřbíváním homogenizovaný hřbitovní horizont s četnými nálezy přemístěných lidských kostí. Horní vrstva hrobů byla (až na dvě výjimky, v nichž kosterní pozůstatky spočívaly přímo na koruně předzákladu zdiva) pod nejhlubší úrovní realizovaných výkopů. Hranice hřbitovního horizontu na západě přesně korespondovala se západním průčelím gotického kostela. Výkop pro zaústění dešťové kanalizace, směřující šikmo před toto průčelí a sestupující do větší hloubky, zaznamenal již úroveň podloží i horizont vrstev raného středověku. Nejstarší nálezy opět souvisejí s železářskou výrobou snad již z 10. a jistě z 11. století.

Zdeněk Dragoun

Betlémská čp. 286/I

V souvislosti se stavebními úpravami bylo pod podlahou suterénního sálu objektu dokumentováno několik spodních partií zahloubených objektů, když vlastní historické zvrstvení i horní partie geologického podloží byly odstraněny při vzniku uvedeného sálu. Zastižené objekty obsahovaly hojnou příměs strusky a jejich stáří bylo charakterizováno keramikou s kalichovitou profilací okrajů. Podle těchto nálezů lze soudit, že pozůstatky zdejšího osídlení náležely ke staršímu horizontu zasídlování prostoru pozdějšího Starého Města pražského a jsou spojeny s intenzivní železářskou výrobou, kterou z období 10. a 11. století známe z mnoha dalších míst v okolí.

Zdeněk Dragoun

Křížovnická čp. 1040/I – Klementinum

V roce 2002 byla dokumentována nevelká zjišťovací sonda ve východním křídle Klementina (Technická knihovna). Sonda byla vyhloubena z úrovně podlahy východního suterénního kolektoru a měla hloubku 1,5 m. Zastiženy byly pouze novověké stavební sutě, které vyplnily původní barokní sklepy. Tyto sklepy byly zrušeny ve třicátých letech 20. století při radikální přestavbě této části Klementina. Další stavební úpravy proběhly v suterénech východní části severního křídla Klementina. Při snižování podlah o cca 0,5 m byla odkryta původní barokní podlaha z cihlových dlaždic (niveleta 187,60). Podlaha nebyla stavebními zásahy narušena. Ve vedlejší místnosti byla odkryta superpozice tří vyzděných kanálů, z nichž dva nejstarší

jsou současné s barokní stavbou. Mladší z nich byl překryt velkými plochými opukovými kameny, starší byl zaklenut cihlovou klenbou. Dále zde byl objeven neznámý suterénní prostor (sklep) orientovaný shodně s dnešní budovou. Jeho východozápadní rozměr byl 3,4 m. Druhý rozměr zjištěn nebyl (minimálně 3 m), protože sklep původně pokračoval za jižní obvodovou zeď severního křídla Klementina, směrem do hlavního nádvoří. Neznámý sklep byl zaklenut cihlovou klenbou a vyplněn stavební sutí. Jeho obvodové stěny byly vyzděny z lomové opuky, ojediněle s použitím břidlice. Pouze orientačně můžeme tento nález, který náleží k předjezuitské zástavbě areálu, datovat do 15. – 17. století.

Jan Havrda

Michalská čp. 436/I

V rámci zahájené rekonstrukce objektu byly dokumentovány dílčí výkopy, soustředěné do západní části rozlehlé parcely. Ve dvoře objektu byla zjištěna zeď, probíhající ve směru východ – západ, která patrně byla součástí později zaniklého suterénu, přiloženého z dvorní strany k jižnímu křídlu dnešní zástavby. Vně této zdi byla zachycena především inženýrskými sítěmi torza porušeného středověkého zvrstvení terénu.

V nepodsklepené části v jihozápadním rohu zástavby bylo ve výkopu, zjišťujícím základovou spáru zdejšího zdiva, dokumentováno historické zvrstvení nadloží. Většina jeho vrstev pocházela podle nálezů až z vrcholného středověku, když nejstarší horizont je možné předběžně datovat do 2. poloviny 13. století.

Zdeněk Dragoun

PRAHA 1 – JOSEFOV

U staré školy 1/V

Při výkopech souvisejících s odvětráním zdiva bloku Španělské synagogy byly při severovýchodním rohu zástavby zaznamenány a zdokumentovány nepatrné zbytky zdiva, které souvisejí zřejmě se zdejší asanovanou zástavbou.

Zdeněk Dragoun

PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO

Křemencova čp. 178/II

Během výkopu pro vzduchotechniku vedoucí ze sklepa byl na zadní části dvora dokumentován řez souvrstvím předběžně datovaným do 12. století. Vzhledem k malému rozměru sondy nelze blíže určit charakter souvrství, přítomnost sloupové jámy snad indikuje existenci obydlí.

Michaela Wallisová

Vodičkova čp. 1277/II

V druhé polovině roku proběhl celoplošný archeologický výzkum na parcele domu čp. 1277/II, ve kterém se kdysi nacházela známá čínská restaurace. Na větší části zkoumané plochy se nacházela rozsáhlá deprese přírodního původu, po které se dochoval místní název V jámě, Jáma apod.. Zánik deprese probíhal zpočátku přirozeným procesem (odlamováním okrajových částí, sesuvy, vodní erozí atd.) a po založení Nového Města Karlem IV. však

došlo k jejímu záměrnému zasypávání. K jejímu zaplnění došlo během druhé poloviny 14. století. Tehdy nebyla tato parcela samostatnou a sloužila jako zadní část velké výstavné parcely, orientované do Jungmannovy ulice. Na zasypané jámě stál gotický dům a na volném prostranství se nacházela pec, která byla zřejmě pekařská. Z hospodářského zázemí gotické parcely je dále zapotřebí zmínit existenci tří studní.

Michaela Wallisová

PRAHA 2 – NOVÉ MĚSTO

Apolinářská čp. 447/II

V průběhu roků 2001 a 2002 proběhl odborný dohled při výkopových pracích realizovaných v rámci generální rekonstrukce objektu. Liniové výkopy o hloubce 0,6 – 2 m byly provedeny jak v suterénu západní části objektu, tak v přízemí východního křídla spolu s přípojkou do ulice formou raženého tunelu. Ve všech případech byly inženýrské sítě vyhloubeny do nevýrazně mocných recentních navážek, které nasadaly přímo na geologický podklad tvořený břidlicemi. Rozdílná úroveň přírodního podkladu v nevelké vzdálenosti od sebe byla způsobena zasazením objektu na původní skalní hřbet, prudce spadající směrem k západu.

Jaroslav Podliska

Vyšehradská čp. 431/II

V rámci přípravných prací před rekonstrukcí objektu byla na dvoře domu realizována zjišťovací sondáž. Sonda I byla vyhloubena v jižní části dvora a zastihla stratigrafii o celkové mocnosti 3,6 m. Pod stávajícím povrchem dvora se nalézalo přibližně 2 m mocné souvrství heterogenních navážek s výrazným podílem stavebního odpadu, které překrylo masivní valounovou dlažbu dvora a relikty zděné konstrukce původní dvorní zástavby pozdně barokního objektu.

Pod valounovou dlažbou byla zaznamenána poměrně nepřehledná stratigrafie tvořená torzem opukové zdi a vrstev písčito kamenitého charakteru, které se zahluhovaly do výrazné superpozice původně rozsáhlejších výkopů vyplněných písčitou hlínou s kameny a nahodilými zlomky vrcholně středověké keramiky. Spodní partie se zahluhovaly do přírodního podkladu tvořeného zahliněnými písky s příměsí křemenců.

Sonda II se nalézala v severovýchodní středové partii dvora. Zastižená přibližně 3 m mocná stratigrafie se výrazně lišila od sondy předešlé. Pod nevýrazným recentním násypem se nalézala mohutná vícefázová zděná konstrukce z kamenů a cihel zabírající přibližně polovinu z celé sondy. Na severní straně byla zeď lemována výraznými výkopy, z nichž jeden bylo možné spojit s výstavbou konstrukce, druhý vznikl patrně později. V obou případech lze situaci zdi a výkopů klást do souvislosti s pozdně barokním objektem, jehož vznik lze předpokládat v průběhu 18. století. Zásadním zjištěním byla dokumentace úrovně podloží, které zde vystupuje relativně vysoko. Přírodní podklad zde tvořily výrazně vystupující zahliněné písky s příměsí křemenců. Uvedená zjištění dokumentují morfologickou proměnu místa v průběhu posledních dvou století. Při ní došlo k radikálnímu převrstvení a následné nivelizaci původně značně strmého, člověkem již osídleného terénu.

Jaroslav Podliska

PRAHA 6 - PŘEDNÍ KOPANINA

K Prelátům

V březnu 2002 byl v rámci zřizování nových inženýrských sítí proveden dohled a na jeho základě dokumentován a vyvzorkován řez v ulici K Prelátům, v místě s výskytem zahloubených pravěkých objektů. Situace byla zachycena v místě nevýrazné terasy nad potokem. Bylo dokumentováno devět do podloží zapuštěných objektů, z nichž čtyři obsahovaly několik zlomků lineární keramiky. Objekty byly zachyceny v úseku dlouhém 50 metrů. Uvedená situace je prvním dokladem pravěkých nálezů v katastru Přední Kopaniny s jednoznačným místem původu.

Martin Omelka

6. Publikační činnost

Knihy

Dragoun Zdeněk, Praha 885 - 1310. Kapitoly o románské a raně gotické architektuře. Libri Praha 2002.

Dragoun Zdeněk – Škabrada Jiří – Tryml Michal, Románské domy v Praze. Paseka Praha 2002.

Zavřel Jan, Pozoruhodnosti neživé přírody, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.* - Těžba nerostných surovin, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.* - Počátky cihlářství, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.* - Dejvický potok a středověké Dejvice, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.* - Bubenečský potok a středověká ves Ovenec, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.* - Bubenečský a Dejvický Obzor, in: *Kniha o Praze 6, 2002, Praha.*

Články

Čiháková Jarmila, K dosavadnímu stavu poznání raně středověké Malé Strany. AR 54, 738-752

Dragoun Zdeněk, K otázce tzv. pohřebiště cizích kupců v Bartolomějské ulici na Starém Městě pražském. In: *Civitas & Villa, Wrocław – Praha, 2002, s. 235-240.*

Dragoun Zdeněk, Poznámka k nejstarším partiím domu čp. 438/I v Michalské ulici na Starém Městě pražském. *Průzkumy památek 9/1, 2002, s. 100-103.*

Dragoun Zdeněk, Výsledky záchranného archeologického výzkumu v hospodářském dvoře Strahovského kláštera. In: *Výroční zpráva 2001 - Státní památkový ústav v hlavním městě Praze, 2002, s. 97-102.*

Dragoun Zdeněk – Martinková Hana, Památky středních Čech v odborném tisku (rok 2001). *Památky středních Čech 16/2, 2002, 44-50.*

Omelka Martin – Starec Petr, Nové nálezy z areálu bývalého hřbitova u sv. Jindřicha na Novém Městě v Praze, *Archaeologica Pragensia 16, Praha 2002, v tisku*

Podliska Jaroslav, Nové poznatky o kostele sv. Jana Křtitele Na Zábradlí na Starém Městě pražském – Neue Erkenntnisse von der Kirche des hl. Johannes d. T. am Geländer in der Prager Altstadt, *Průzkumy památek 9/1, 2002, 83-100.*

Wallisová Michaela, Předběžná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v letech 1997-2000 na židovském hřbitově ve Vladislavově ulici na Novém Městě pražském, *Archaeologica Pragensia 16, 2002, v tisku.*

Zavřel Jan, Petrografický výzkum hradu Týřova, *Archeologické rozhledy 54, 2002, 681–687.*

Zavřel Jan, Krokodýl v poušti, *Nika, 2002.*

7. Pedagogická činnost

- Seminář Muzeologie a archeologická památková péče, Západočeská univerzita Plzeň, katedra archeologie – Zd. Dragoun (společně s F. Frýdou)
- Oponentura diplomové práce S. Peikerové: *Mineralogicko – petrografická charakteristika stavebních materiálů Juditina mostu* v Ústavu geochemie, mineralogie a nerostných zdrojů Př FUK – J. Zavřel

8. Přednášková a popularizační činnost

- Přednáškový cyklus „Život člověka ve středověku“ pro základní a střední školy, Národní zemědělské muzeum – M. Wallisová

9. Účast v komisích, společnostech a vědeckých radách

Vědecké komise a rady

- Komise MK ČR pro Program záchranných archeologických výzkumů – J. Havrda
- Komise Rady MČ Praha 6 pro kulturu a památkovou péči – M. Tryml
- Odborná skupina pro výzkum skla České společnosti archeologické – J. Podliska
- Odborná poradní komise záchranného archeologického výzkumu Arcidiecézní muzeum v Olomouci – Zd. Dragoun
- Pražská archeologická komise – Zd. Dragoun - předseda, Zd. Lochmann – tajemník
- Vědecká rada ARÚ AV ČR – Zd. Dragoun
- Zpravodaj památkové péče v okrese Benešov u Prahy – M. Kovář

Členství v redakčních radách

- *Archaeologica Pragensia* – Zd. Dragoun
- *Kámen* – J. Zavřel
- *Pražský sborník historický* – Zd. Dragoun
- *Průzkumy památek* – Zd. Dragoun
- *Sborník Muzea středního Posázaví v Ratajích nad Sázavou a Archeologické společnosti při katedře archeologie v Plzni* – M. Kovář – editor
- *Šestka* – M. Tryml

Členství ve společnostech

- *Archaia*, o.p.s., M. Tryml, člen správní rady, Zd. Lochmann, člen dozorčí rady
- *Archeologický park Liboc*, o.p.s., M. Tryml, předseda správní rady
- *Česká archeologická společnost* – J. Čiháková, Zd. Dragoun, J. Havrda, Zd. Lochmann, M. Omelka, J. Podliska, M. Tryml, M. Wallisová
- *Česká mykologická společnost* – J. Zavřel
- *Klub Za starou Prahu* – M. Tryml, J. Zavřel
- *Nadace Pražský archeologický fond*, M. Tryml, člen nadační rady, Zd. Dragoun, revizor
- *Sdružení občanů a přátel Malé Strany a Hradčan* – J. Čiháková

- Společnost přátel starožitností - J. Čiháková
- Spolek pro záchranu hradu Vízmburku – Zd. Lochmann, předseda
- Vlastivědný klub Šternberk – M. Kovář, předseda

Účast na konferencích

- Archeologické výzkumy v Čechách 2001, kolokvium České archeologické společnosti (duben 2002, Praha) – J. Čiháková, J. Havrda, J. Podliska. Příspěvek J. Podliska: Výzkum románského kostela sv. Jana Křtitele na Zábradlí v Praha 1 – Starém Městě,
- Forum urbes medii aevi, konference věnovaná problematice archeologických výzkumů v historických jádrech měst (10. – 11. 4. 2002, Brno) – J. Čiháková, J. Havrda, M. Omelka, J. Podliska, M. Wallisová. Příspěvek J. Čiháková: Archeologický výzkum městského jádra Prahy – premisy a strategie.
- 3. Internationaler Kongress der Archäologie des Mittelalters und der Neuzeit, (10. – 15. 9. 2002, Basel, Schweiz) – J. Čiháková, Zd. Dragoun, J. Podliska, M. Wallisová. Poster J. Podliska: Das Renaissanceglas aus archäologischen Funden in Prag.
- 34. mezinárodní konference archeologů středověku Interetnické vztahy a jejich odraz v kultuře středověku, (23. - 27. září, Opava) – Zd. Dragoun, J. Havrda, Zd. Lochmann, M. Omelka, J. Zavřel. Příspěvek Zd. Dragoun: Výsledky výzkumu ve Staronové synagoze v Praze a jejich posouzení z hlediska etnické příslušnosti zdejšího osídlení.

Účast na seminářích

- Archeologia technica, 21. seminář o zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, (9. 4. 2002, Brno) – J. Čiháková, J. Havrda, M. Omelka, J. Podliska, M. Wallisová.
- Dendrochronologické fórum 2002, (9.12. 2002, Brno) – J. Čiháková, J. Havrda, J. Podliska
- História skla (15. 5. 2002, Nitra) – J. Čiháková, J. Havrda, J. Podliska
- Workshop Pohansko 2002, počítačová podpora v archeologii, (27.– 29.5. 2002, Pohansko u Břeclavi) – J. Havrda, J. Podliska, M. Wallisová. Příspěvky J. Podliska (spolu se S. Matoušovou): Zpracování a prezentace archeologické dokumentace formou hypertextových stránek (ukázky výsledků). M. Wallisová (spolu se D. Kleinem): Digitalizace plánové dokumentace s využitím programu Corel Draw.

II. TEMATICKÉ PŘÍSPĚVKY

Předběžné výsledky archeologického výzkumu v Nerudově ulici čp. 249/III na Malé Straně

V rámci generální rekonstrukce objektu čp. 249/III v Nerudově ulici na Malé Straně a výstavby podzemních garáží pro potřeby Poslanecké sněmovny ČR byl v červnu 2002 na několika místech dotyčné plochy zahájen rozsáhlý a časově náročný předstihový archeologický výzkum s cílem detailní dokumentace stavebními záměry ohrožených míst. Plošnému výzkumu předcházela v jarních měsících odborná asistence při odstraňování recentních situací, především v prostoru bývalé zahrady. Vzhledem k povaze a prostorové

dislokaci jednotlivých stavebních zásahů byl průběh akce koordinován s postupem stavebních prací.

Plošně nejrozsáhlejším se stal výzkum zahrady, místa budoucích garáží (pracovní označení sektor A). Od samého počátku jednání s investorem, jímž byla Kancelář Poslanecké sněmovny ČR, archeologové SPÚ HMP označovali realizaci podzemních garáží z hlediska archeologické památkové péče za nepřípustnou. Přes všechny předložené argumenty o jedinečném významu lokality se nepodařilo prosadit zásadní změnu projektu. Dílčí úpravou se stalo zmenšení garáží o jedno patro. Ovšem i při stavbě „pouze“ jednopatrových garáží došlo k odstranění unikátních archeologických situací. Výzkum se zde zaměřil především na severní polovinu plochy, kde na základě zjištění předstihových sondáží provedených v roce 1999 a 2000 pod vedením J. Zavřela, zůstala zachována většina intaktních středověkých terénů. V návaznosti na podzemní prostory garáží proběhl dále odkryv plochy přístupové komunikace, která prořala plochu západního dvora a zčásti interiér jižního palácového křídla (sektor E, D). Hluboké výkopy prostorů pro technické zázemí objektu si vyžádaly plošný výzkum také v suterénu jihovýchodního křídla (sektory B, C). Posledním místem, kde proběhly již pouze dokumentační práce se staly početné liniové výkopy pro inženýrské sítě (sektor F), procházející především prostorem hlavního dvora, průjezdu a části Nerudovy ulice. Hlavní etapa archeologického výzkumu skončila v závěru října 2002. Archeologické práce zde však s přestávkami a v různém rozsahu probíhaly až do března roku 2003, kdy byly definitivně ukončeny. Vedením výzkumu byli pověřeni Mgr. Jan Havrda a Mgr. Jaroslav Podliska z archeologického oddělení SPÚ HMP. V průběhu archeologického výzkumu byl realizován také dílčí stavebně-historický průzkum rekonstruovaného objektu pod vedením Bc. M. Kováře z téhož pracoviště.

Zahrada paláce (sektor A)

Největší plocha výzkumu se nacházela na zahradě paláce (*sektor A*), v místě dnešních podzemních garáží. Pod původním povrchem zahrady (*niveleta 212,28 – 211,4 m n.m.*) se nalézalo mocné souvrství novověkých navážek, které byly tvořeny značně heterogenními polohami. Převážně se jednalo o polohy písčitých i kamenitých hlín a stavební sutě. Za zmínku stojí výrazná vrstva štěrku, tvořeného ordovickými břidlicemi, tj. horninami, které jsou součástí skalního podloží lokality. Výskyt této polohy dokládá rozsáhlé zemní zásahy v širším okolí Nerudovy ulice, (hloubení sklepů, při kterém došlo k odtěžení svrchních partií skalního podloží). Místa byly též dokumentovány výrazné polohy propáleného materiálu, které zde byly rozprostřeny patrně po jednom z větších požárů, které postihly tuto část Malé Strany. Mocnost novověkých navážek se zvyšovala směrem k jihu, tj. směrem dolů po svahu. V jižní části zahrady jejich výška přesahovala 6 m (jejich hloubka byla ověřena geologickou sondovací tyčí, která dosáhla na niveletu 206,20 m n.m.). Nejmohutnější nárůst terénů, při kterém došlo k vyrovnání svahu proběhl patrně ve spojitosti s jednou z rozsáhlých přestaveb paláce někdy v průběhu 18. století s tím, že terén byl postupně zvyšován i ve stoletích předešlých. V jihozápadním rohu zahrady byla objevena uměle vyhloubená vodoteč. Její výplň tvořily zvrstvené písčité sedimenty (*209,86 – 207,44 m n. m.*). Výkop pro vodoteč, který měl nepatrný sklon od západu k východu, narušil novověké vrstvy tvořené převážně stavebním odpadem. Toto dílo mělo patrně odvádět přebytečnou vodu stékající dolů po svahu (ve směru sever – jih) mimo níže položené parcely domů, které se nacházely podél Břetislavovy ulice. Při výzkumu novověkých situací byly dále dokumentovány barokní zaklenuté cihlové kanály a základy rozsáhlé kašny, jejíž nadzemní část byla zbourána v roce 1949.

Vrcholně středověké situace byly zjištěny pouze na několika místech zahrady. Jednalo se o nevýrazné vrstvy, nevelký zahloubený objekt nejisté funkce a torzo zdi zbudované

z opukových kamenů kladených na hlínu. Pod vrcholně středověkými polohami se nalézala šikmo po svahu ukloněná vrstva tvořená druhotně přemístěnými svahovými hlínami mocná 0,6-1,5 m. V její vrchní partii se ještě ojediněle nacházely drobné hrudky malty. Velice vzácně tato poloha obsahovala drobné zlomky středověké keramiky. Pod těmito přemístěnými svahovinami byla odkryta v celé severní třetině zahrady (tj. na ploše cca 48x7 m) poloha šikmo uložených opukových kamenů, vzácně byly přítomny i velké říční valouny. Vrstva byla ukloněna od severu k jihu, pod úhlem 40°-45°. Tyto kameny se patrně původně nalézaly výše ve svahu, kde byly z největší pravděpodobností součástí předpokládané čelní kamenné plenty hradby, jejíž dřevohliněné těleso bylo dokumentováno v jižní budově paláce (*sektor D*) a v jihovýchodním sklepě (*sektor B*), vždy severně od uvedené situace. Čelní plenta, popř. už jen její zbytky, byla zcela odstraněna při pozdějších stavebních aktivitách. Pod kameny se nacházely 0,5 – 1,5 m mocné písčitohlinité svahoviny, které vyplnily příkop vyhloubený do původně mírně ukloněného svahu. Předpokládaný původní sklon terénu se zde pohyboval od 4° do 16° (změřen byl přirozený sklon podložních vrstev narušených příkopem). Dokumentována byla pouze vrchní část severní stěny příkopu (*v rozmezí nivelet 210,65-205,82 m n. m.*). Původní hloubka výrazně přesahovala 4,8 m, skutečné dno však dosaženo nebylo.

Suterénní prostory v jihozápadní části objektu (sektory B,C).

Další výzkum proběhl především v jihozápadním sklepě paláce (*sektor B*), kde byly zkoumány veškeré archeologické situace od podlahy sklepa až po úroveň podloží o celkové mocnosti cca 3 m (*210,70 - 207,80 m n. m.*). V jižní části plochy se podařilo odhalit hliněné těleso o mocnosti 1,8 m s několika úrovněmi špatně dochovaných dřevěných roštů, které byly na severní straně zakončeny dřevěnou stěnou vymezenou dvojicemi kůlů. Dřevěná stěna i zbytky kůlů nesly stopy požáru. Odkryté těleso lze z největší pravděpodobností ztotožnit s raně středověkou dřevohliněnou fortifikací, odkrytou ve větším rozsahu v jižním palácovém křídle (detailněji viz. kapitola: Nájezdová rampa do podzemních garáží v jižním křídle paláce - sektor D).

K významným zjištěním patří existence dokladů staršího osídlení, které předcházelo výstavbě raně středověké fortifikace. Pod tělesem hradby byla objevena 1 – 5 cm mocná sídlištní vrstva a do podloží zahloubená oválná jáma (o rozměrech 1,4 x 1 m) hluboká 0,45 m. Zpracování výzkumu stále probíhá, proto není možné tento sídlištní horizont přesněji datovat. Předběžně ho řadíme do 8.–10. století. Podloží (svahové hlíny) se v prostoru sklepa mírně (pod úhlem 5°) sklánělo od severu k jihu (*z nivelety 209,58 m n. m. až na kótu 208,89 m n. m.*) a nepatrně též od západu k východu (*209,20-208,80 m n. m.*). Severně od fortifikace se nalézala odlišná terénní situace. Dokumentována byla část rozsáhlého zahloubeného objektu, jehož jeden rozměr byl minimálně 4,5 m a hloubka min. 2 m. Objekt byl vyplněn zásypem, které odpovídaly především běžnému sídlištnímu provozu. V menší míře bylo možné sledovat objekty a situace spojené s největší pravděpodobností s výrobou nebo zpracováním železa (vrstvy železářské strusky, superpozice výhní, objekt s diabasy). Tyto situace byly mladší než těleso hradby a předběžně je datujeme do průběhu 11. století.

Nájezdová rampa do podzemních garáží v jižním křídle paláce (sektor D)

Jeden z nejvýznamnějších objevů přinesl výzkum plochy 3,85 m široké a skoro 8 m dlouhé nájezdové rampy do podzemních garáží v jižním křídle palácového objektu (*sektor D*). Pod novověkými násypem, tvořenými sypkými hlinitopísčitymi sutěmi s příměsí stavebního odpadu, bylo nečekaně odkryto rozměrné těleso dřevohliněné fortifikace. Hradba byla postavena přímo na původním geologickém podloží lokality, které zde reprezentují písčitoprachovité svahové sedimenty. Maximální dochovaná výška byla 2,15 m,

předpokládaná šířka činila 6 – 8 m, největší možná šířka tělesa nemohla dle terénní situace přesáhnout 8,5 m. Fortifikace se sestávala z dřevěných roštů, které byly složeny z 0,1 – 0,2 m širokých klád či trámů. Jednotlivá dřeva byla situována kolmo na průběh hradby. Zcela výjimečně se objevilo menší dřevo orientované shodně s průběhem hradby. Kolmé prvky (kůly či sloupy) v rámci konstrukce roštů nalezeny nebyly. Vlivem intenzivní dekompozice byla všechna ležatá dřeva velmi špatně zachována. Obvykle se projevila v podobě tenké vrstvičky dřevité hmoty mocné 1 – 4 mm. Část dřev se patrně nedochovala vůbec. Celkem bylo dokumentováno 11 úrovní roštů s tím, že vzdálenost mezi těmito úrovněmi se v nálezové situaci pohybovala v rozmezí 0,1 - 0,2 m. Prostor mezi rošty byl vysypán přemístěnými podložními svahovými hlínami, takřka bez druhotných příměsí. V místě při zadní (vnitřní) stěně hradby bylo snad místo roštové konstrukce použito konstrukce komorové. Usuzujeme tak ovšem pouze na základě jiného výplňového materiálu pravidelně a ostře ohraničeného tak, že v půdorysu toto ohraničení připomínalo pravidelné komory. Všechny dřevěné prvky z těchto partií podlely rozkladu. Při bázi, blízko původní vnější stěny fortifikace byla nalezena akumulace plochých opukových kamenů. Konstrukci zadní (vnitřní) stěny tvořily dvojice mohutných sloupů (od sebe vzdálené 1,4 – 1,8 m), po kterých zůstaly kolmé nebo proti hradbě mírně ukloněné sloupové jámy vyložené opukovými kameny a dřevěné desky (fošny) o průměrné šířce 0,24 m, které byly umístěny mezi tyto sloupy a tvořily zadní stěnu tělesa opevnění. Ta se dochovala do výšky 1,4 m. Dřevěná konstrukce zadní stěny zanikla při požáru a při výzkumu byly odkryta ve formě zuhelnatělých dřev, místy s patrnou původní strukturou. Oheň se nedotkl pouze její nejnižší 0,2 m vysoké partie, která byla již v době požáru kryta zeminou. Na jednom ze zuhelnatělých dubových sloupů, který se nalézal v sektoru B, bylo provedeno dendrochronologické měření, z kterého vyplývá, že strom použitý na stavbu hradby byl pokácen někdy po roce 940. Okrajová část vzorku byla však natolik poškozena, že nelze odhadnout počet letokruhů chybějících do letokruhu podkorního, který datuje rok kácení stromu. Analýzu vzorku provedl Tomáš Kyncl z Dendrochronologické laboratoře Botanického ústavu AV ČR. Přední (jižní) stěna hradby byla zničena nejpozději při výstavbě kamenných staveb. Předpokládáme, že byla tvořena čelní kamennou plentou vyskládanou z velkých opukových kamenů. Výrazná poloha opukových kamenů se nalézala rozprostřena jižně od hradby po celé délce zahrady paláce (tj. v sektoru A). Hradba byla dokumentována nejenom v místě sjezdové rampy, ale i v nehluboké sondě ve východní polovině jižního křídla budovy a také v jihovýchodním sklepu areálu (sektor B). Její orientace byla východozápadní s tím, že byla situována takřka přesně v místech dnešních jižních obvodových zdí domu čp. 249/III.

Nájezdová rampa do podzemních garáží na západním dvoře (sektor E)

V návaznosti na rozsáhlé zemní práce v interiérech paláce a především na ploše zahrady proběhl plošný výzkum také v místech západního palácového dvora (sektor E), kde byla realizována přístupová rampa do prostor podzemních garáží. Plocha dvora a místo budoucí rampy bylo před zahájením výzkumu zajištěno pilotáží a následně mechanicky zbaveno vrchní vrstvy tvořené betonovou deskou a recentními podsypy (*výška povrchu dvora před odstranění betonu 216,24 – 215,92 m n. m.*). Nejmladší situace pod recentním násypem, vyjma výrazně zahloubených výkopů pro inženýrské sítě, které procházely v různé intenzitě celou plochou výzkumu, náležela úseku pozdního středověku až raného novověku a souvisela s prostorem a zástavbou domovní parcely, obrácené uličním křídlem do Nerudovy ulice. Dokumentované souvrství tvořily především vrstvy stavebního charakteru s příměsí opuky, cihel a malty. Zřetelné polohy písčité hlíny s hojnou příměsí kousků propálené mazanice, uhlíků a ožehklých kamenů mohou souviset s úpravou objektu po blíže nedatovatelném požáru. Vedle vrstev rozprostřených po celé ploše dvora se na několika místech nacházely části zděných konstrukcí, náležející pravděpodobně dvorní zástavbě parcely. Za zmínku stojí

studna s opukovým roubením, umístěná ve středu dvora. K vybavení zázemí domu patřil též ve zbytcích dochovaný dřevěný sud, zapuštěný částečně do země v západní části plochy.

K očekávaným nálezům patřila masivní opuková zeď spojovaná vápennou maltou o šířce 1,9 – 2 m a dochované délce 6 m, procházející v severojižní orientaci přibližně středem dvora. Přítomnost této rozměrné konstrukce potvrzuje již dříve avizovaný předpoklad, že se jedná o zbytek hradební zdi opevnění Malé Strany, jehož výstavba bývá obecně kladena do období vlády Přemysla Otakara II. po roce 1253.

Vrcholně středověký horizont překrýval výrazně stratifikovanou a dosud plně neinterpretovatelnou situaci, tvořenou polohami písčitohlinitých vrstev a opukových kamenů o celkové mocnosti 1 – 1,5 m. Vrstvy lomové opuky pokrývaly prakticky celou zkoumanou plochu v jižní části dvora. Mocnost opukové polohy, patrně destrukce, se zvětšovala směrem k jihu. Prostor na sever od této kumulace byl proložen polohami jílovitoprachovitých hlín a písků složených z břidlicových a opukových zrn. Tyto uloženiny je možno interpretovat jako ronové či splachové sedimenty, tj. nánosy dočasných, nepravidelných přívalů atmosférických vod. Jedna z významných podmínek umožňujících tento typ sedimentace je nedostatečný vegetační pokryv svahu v době tvorby uvedené situace. Během rozebírání opukových poloh nebyly nalezeny žádné specifické konstrukční prvky, které by umožnily přiřadit velké množství stavebního materiálu k určité stavbě. Důležitým faktem v této věci se stala celková absence maltového pojiva v mase opukové destrukce a nepřítomnost jasně definovatelných stykových ploch. Početný nálezový materiál získaný z rozebírané situace datuje předběžně její nárůst do průběh 2. poloviny 12. - počátku 13. století (keramika, mince). Původ obrovské kubatury opukového materiálu zůstává za současné rozpracovanosti výzkumu stále nejasný. Pouze v poloze hypotéz se lze domnívat, že se jedná o pozůstatky blíže neznámé stavby sídlištního či fortifikačního účelu (?), jejíž vznik lze předpokládat v průběhu 11. – 12. století a která byla po svém zániku postupně převrstvena vrstvami přírodního a sídlištního původu.

Nejstarší horizont osídlení tvořilo výškově nevýrazné souvrství početně prostoupené zahloubenými objekty. Vedle mělkých amorfních výkopů neznámé funkce se především v jižní části zkoumané plochy podařilo odhalit skupinu kůlových a sloupových jam, které ve dvou případech vytvářely linii obvodové stěny nadzemních staveb obytného nebo hospodářského účelu. Možnou součástí těchto objektů mohl být cca 2 m do podloží zahloubený obdélný prostor o rozměru 2,5 x 1,5 m (měřeno při dně výkopu). Spodní partie objektu nesla stopy obložení dřevěnými prkny. Zásyp byl v této části tvořen polohami přemístěných podložních hlín, vrchní partie se skládala ze stratigraficky pestrého zásypu, který tvořily především vrstvy s hojnou příměsí organického původu – patrně zetlelého dřeva, uhlíků a propálené polohy, snad ohniště. Nehojnou příměs zde představovaly i kousky železné strusky, indikující blízkost metalurgického pracoviště. Keramika vyzvednutá ze zásypu objektů datuje za současného stavu zpracování pouze předběžně postupný zánik do 10. století. Do průběhu téhož období náleží i nárůst nejstaršího sídlištního souvrství s prezentovanými objekty. Přírodním podkladem se pro nejstarší raně středověké osídlení staly místní svahové hlíny, jejichž povrch v dané ploše klesal od 213,96 m n. m. v severní části plochy k 212,90 m n. m. na straně jižní.

Hlavní palácový dvůr (sektor F)

Archeologický výzkum se vedle plošného odkryvu zaměřil také na liniové výkopy spojené s realizací husté sítě inženýrských sítí, především v prostoru hlavního palácového dvora a průjezdu do Nerudovy ulice (sektor F). Dokumentované stěny výkopů přinesly informace o terénním vývoji místa, jehož geneze byla ve svém průběhu výrazně ovlivněna především aktivitami spojenými s domovní zástavbou. Nejmladší situace na ploše celého dvora byly tvořeny heterogenními navážkami s hojnou příměsí stavebního odpadu a recentními výkopy starších inženýrských sítí. Na severní straně dvora se nacházely spáleništní vrstvy, související

s pozdně středověkými až raně novověkými zatím blíže nedatovatelnými požáry objektu. Spodní partie nadloží, zachycené pouze na několika místech tvořily výraznější sledy vrstev písčitých až prachovitých hlín s příměsí čtenějších kousků zvětralé břidlice. Datování nejspodnějších úseků historického nadloží dvora je založeno pouze na nevelkém souboru keramického materiálu, který byl získán při vzorkování stěn výkopů. Omezené možnosti datování za tohoto stavu neumožňují chronologicky blíže vyhodnotit danou situaci. Podstatně pravděpodobnější se však zdá, že větší část spodních partií nadloží na sledované ploše lze dát do souvislosti s aktivitami spojenými s městskou zástavbou, jejíž počátky jsou tradičně kladeny do vrcholně středověkého období. Přírodním podkladem i zde byly svahové hlíny klesající směrem k jihovýchodu (*nejvyšší dosažená úroveň 212,90 m n. m. byla zastižena v průjezdu do ulice*).

Důležitým archeologickým bodem se stal rozsahem nevelký liniový výkop pro vyústění inženýrských sítí do Nerudovy ulice. Vzniklý řez přetřal napříč komunikaci a přinesl důležité svědectví o podobě historického nadloží v této části ulice (sektor F – ulice). Větší část nadložní situace v ulici byla poničena početnými výkopy pro inženýrské sítě, které zde tvořily hustou síť vedení řazených převážně vedle sebe. Výjimku tvořila partie při parcele zkoumaného domu, kde byla dokumentována stratigraficky bohatá, patrně zásypová situace většího zahloubeného objektu, který byl porušen rozměrným základovým vkopem pro obvodovou zeď domu. Výplň tvořily tenké vrstvičky prachovitých hlín s hojnějším podílem organických příměsí, uhlíků, místy i s polohou větších opukových kamenů a diabasů. Získaný vzorek keramického materiálu předběžně datuje zánik objektu na přelom raného a vrcholného středověku. Přírodní podložní vrstvy, do kterých se zahluboval zmíněný objekt, tvořily svahové hlíny s příměsí břidličné drtě, které se nalézaly 1,1 – 1,4 m od povrchu vozovky a zřetelně klesaly k jihu (*dokumentovaný povrch 214,64 – 215,02 m n. m.*).

Vzhled k celkové náročnosti výzkumu v terénní fázi a především k nebývalému množství získaných zcela unikátních pramenných dat, které jsou v době vzniku tohoto příspěvku ve stádiu zpracování je nutné vnímat prezentované výsledky jako předběžné. Výsledky výzkumu budou v úplnosti publikovány až po jeho celkovém zpracování. Postup tohoto zpracování je ale ohrožen nedostatkem finančních prostředků. Zatímco miliónové částky na terénní část výzkumu byly zásluhou MK ČR v roce 2002 operativně zajištěny, získání financí na komplexní zpracování výsledků výzkumu, které nikterak neohrožuje stavební termíny, již nikoho nepálí. Bude-li výzkum zpracováván pouze z běžných prostředků organizace, doba tohoto zpracování a možnost odpovídající publikace se neúměrně protáhne ke škodě poznání nejstarších dějin levobřežního podhradí. Pro toto poznání představuje referovaný výzkum jeden z nejdůležitějších objevů poslední doby.

Jan Havrda, Jaroslav Podliska

Obr.1.

Praha 1, Malá Strana, Nerudova čp. 249/III. Lokalizace výzkum. Šedou barvou vyznačen průběh odhalené raně středověké fortifikace.

Obr.2.

Praha 1, Malá Strana, Nerudova čp. 249/III. Situace zkoumaných ploch (sektory A – F).

Obr.3.

Praha 1, Malá Strana, Nerudova čp. 249/III. Situace průběhu raně středověké fortifikace.

Tmavě šedě – archeologicky zkoumané úseky hradby (sektory B, D), světle šedě - předpokládaný průběh hradby, svazek linií (vrstevnice) archeologicky zkoumaná svrchní partie severní stěny příkopu (sektor A – zahrada).

Foto 1

Praha 1, Malá Strana, Nerudova čp. 249/III. Poloha šikmo uložených opukových kamenů pravděpodobně souvisejících s destrukcí raně středověké fortifikace (zahrada, sektor A).

Nové poznatky o stavebním vývoji čp. 249/III

V rámci archeologického výzkumu byla vzhledem k dynamické rekonstrukci objektu provedena dokumentace částečně obnažených zdí objektu a proběhlo její vyhodnocení. Takto získané poznatky se mohou stát východiskem systematického hloubkového stavebně historického průzkumu. Objekt velmi složitěho stavebního vývoje vyrůstá na starších pravděpodobně předhusitských substrukcích měšťanského domu, zmiňovaného v těchto místech již v roce 1385, jehož zbytky se zejména projevují v severním sklepe při východní hranici parcely. Z tohoto místa byl také přístupný ve skále tesaný sklípek trojlístého půdorysu, který lze jednoznačně interpretovat jako středověký loch. Z gotické výstavby se také dochovala jižní štítová zeď s původními detaily. Ty jsou zejména zastoupeny jednoduše profilovanými ostěními otvorů, které dokládají původní, zcela odlišné, patrování objektu. Složitou proměnu domu dokumentuje ještě v gotice druhotně vložené klenba sklepa. Následující stavební etapa je charakterizována lomovým opukovým zdívkem, jehož pojivem se stala pouhá hlína. Náleží jí zejména substrukce pod západním traktem předního stavení a obnažená klenba sklepa východního traktu. Zánik těchto konstrukcí lze spojit s mohutným požárem, který se výrazně projevil v charakteru klenebních zásypů nad sklepy východního křídla. Snad v další fázi vzniká pozoruhodný skeletový konstrukční systém, jež se projevuje zejména ve východním traktu předního stavení. Je tvořen vynášecími pasy a mohutnými pilíři. Pilíře jsou vyžděné z mohutných opukových kvádrů a také nesou stopy po požáru. Výstavné jsou jejich římsovité hlavice tesané z jedno kusu kamene. Jejich profilace je tvořena drobnými výžlabky a obloučky, které jsou bohužel značně poškozeny. Obdobně byl řešen severní trakt západně průjezdu. V téže etapě asi vzniklo šířkově koncipované průčelí, které je ve svém záměru výsledkem jedné stavební fáze. Lze jej datovat ante quem vznikem renesančního štítu, obdobně jako výše zmiňovanou skeletovou konstrukci. Na tomto místě je nutno zmínit pravděpodobné relikty černé kuchyně, která byla umístěna podle běžného zvyku ve středním dílu východního traktu předního stavení. Tato velmi kvalitní renesanční stavební akce probíhala pravděpodobně po požáru v roce 1541, čemuž odpovídá i charakter volutového štítu který lze obecně datovat do druhé poloviny 16. století a také křížové klenby jež si zčásti dochovaly vytažené hřebínky. Zachovalé konstrukce však dosvědčují další požár, který lze nejspíše vztáhnout k roku 1683, kdy je písemnými prameny zmiňován oheň v sousedním domě č.p. 250. V renesanci vznikala i kontinuální zástavba při východní, západní a jižní hranici parcely. Západní úzké křídlo, si zachovalo ve fragmentech původní vápennou omítku se zbytky proskrabávání. Severojižní stěna při východní hranici parcely je řešena ve svém severním úseku jako systém vynášecích pasů a pilířů. Zajímavé bylo konstrukční řešení jižního křídla, které, jak dokládají ikonografické prameny stálo nepochybně před rokem 1636. I zde bylo zvolen konstrukční skelet, který vynáší vyšší podlaží. Dodnes je toto řešení dobře patrná v jihovýchodním sklepe, kde můžeme vidět mohutné pilíře nesoucí pasy. Nejspíše při barokních adaptacích došlo k podezdění těchto pasů, čímž byl celý smysl tohoto řešení znejasněn. Obdobně bylo řešeno i přízemí, kde pilíře navíc dodnes nesou renesanční valenou klenbu s trojbokými výsečemi, vyžděnou s převažujícím podílem cihel. Podle výpovědi písemných pramenů lze předpokládat že po roce 1574 vyrůstalo zadní stavení Hansturkovského domu, který přikoupili Kinští v roce 1676. Negativ původní řešení si zde zachovala zejména západní stěna v přízemí s řadou drobných detailů. O stáří severní části

západního krátkého křídla při druhém dvoře vypovídají archaické detaily konstrukce vaznicového krovu, který je řešen jako ležatá stolice. Náleží nejspíše ještě renesanční výstavbě.

Do dispozice předního stavení a výškového členění pater zasáhla ještě raně barokní přestavba iniciovaná pravděpodobně Kinskými ve druhé polovině 17. století. Ta se projevila vložím raně barokní klenby a změnou dispozice západního traktu předního stavení a následovala též změna výškových úrovní pater západního křídla a zástavby při východní hranici parcely. Tehdy byl také osazen raně barokní bosovaný vstupní portál a pravděpodobně do této fáze náleží zaklenuť velkého sálu v jižním křídle bývalého Hansturkovského paláce. Dílem barokních úprav je mimo jiné dodatečné podezdění vynášecích pasů, pravděpodobně také přizdění starší severojižní zdi západního křídla při prvním dvoře a další stavební změny.

Klasicistní úpravy měly charakter zpevňování staticky narušených zdí, dodatečného vkládání dělicích příček a zřizování plent.

Uvedené dílčí poznatky dokládají odlišný a komplikovaný stavební vývoj, než doposud uznávané hodnocení objektu, které vychází z elaborátu SHP zpracovaného v roce 1969. Nejvýrazněji se podařilo doplnit poznatky o stavebním vývoji předního stavení při Nerudově ulici. Není pravděpodobné, jak se domnívá F. Kašíčka, že stávající nadzemní zdivo vykazuje srůst dvou gotických (průjezdových) domů. Výrazný podíl renesančních konstrukcí v úrovni přízemí nasvědčuje však spíše představě šířkové koncepce, vznikající ovšem na starších základech. Obdobně jednoznačné hodnocení hloubkových zdí jako za gotické je neúnosné. Představu průběžných zdí je nutno nahradit pilíři a vynášecími pasy, jejichž podezdívky obsahují již fragmenty novověkých architektonických detailů. V případě západního traktu je nutno konstatovat „sendvičový“ charakter zdiva (západní stěna průjezdu) tvořený převážně barokními přizdívkami. Řadu dalších korekcí obsahuje nálezková zpráva uložená v archivu NPU.

Přes pokročilou fázi rekonstrukce se podařilo výrazně doplnit dosavadní představu o stavebním vývoji objektu, ale zároveň je nutno zdůraznit řadu nezodpovězených otázek, které se snad podaří vyřešit v budoucnosti. Zde je nutno zdůraznit velmi drastický průběh rekonstrukce, která má zcela zničit dopad na výpovědní možnosti stavby (např. velkoplošné snímání omítek až na jádrové zdivo bez předchozího vyhodnocení, těžení klenebních zásypů). Domnívám se, že není nutno diskutovat o potřebě realizace stavebně historického průzkumu již v rámci projektové přípravy. Následná diskuse nad takto získanými informacemi, by se měla stát závazným východiskem pro záměr projektu a jeho realizaci.

Miroslav Kovář

POPIS K PŘÍLOHÁM

- 1) Profil poškozené římsovité hlavice (měřítko 1: 1) v přízemí severní části západního traktu předního stavení
- 2) Detail římsovité hlavice v přízemí severní části západního traktu předního stavení
- 3) Pohled na výběh dodatečně podezděného vynášecího pasu (vlevo) a pilíře s odlámanou římsovitou hlavicí nesoucího výběh renesanční klenby ve východní stěně průjezdu předního stavení.
- 4) Detail poškozené hlavice pilíře ve východní stěně průjezdu předního stavení.

Archeologický výzkum ve Šporkově ulici čp. 322/III

V srpnu až prosinci roku 2002 proběhl předstihový výzkum archeologického oddělení SPÚ na parcelách č. 455 a č. 456, patřících k domu čp. 322/III. Výzkum byl proveden na základě plánu majitele domu provést rekonstrukci budovy, včetně vybudování podzemních garáží.

Zkoumaná lokalita se nachází v místě bývalé osady Obora, o níž máme první písemné zprávy sice až z let 1278-82 (tou dobou zde byl zřízen jeden ze čtyř hromadných hrobů za tehdejšího hladomoru), ale je jisté, že počátky osady sahají hlouběji do minulosti. To dokládá i stavební historie budovy, na jejímž pozemku výzkum proběhl. Dům obsahuje ve své hmotě zdivo obdélné lodi zaniklého kostela sv. Jana Křtitele v Oboře. Loď vznikla pravděpodobně v první polovině 16. století. Do doby gotiky je kladena stavba sakristie, ležící severovýchodně od lodi kostela (obr.1). Ve východní části budovy je dochováno zároveň torzo zdiva románské rotundy. Jeho odkrytí vyvolalo v roce 1986 archeologický výzkum (pod vedením PhDr. Z. Dragouna) s cílem ověřit fragmenty rotundy vně budovy.

V rámci výzkumu pak byl prozkoumán celý interiér rotundy a na úrovni podlahy odkryt prostor sakristie severně od kruhové lodi kostela. Výzkum odhalil nesporně vysokou partii nadzemního zdiva svatyně, dosahující maximální výšky 203 cm. Vnější líc stavby výzkum ověřil jen v ojedinělých sondách. Zjištěný půdorys sondy byl tvořen kruhovou lodí o vnitřním průměru nadzemního zdiva 5,20 m a vnějším 7,30 m při síle zdi 105 cm a půlkruhovou apsidou s vnitřním průměrem 3,70 m a síle zdiva 120 cm. Zároveň byl odhalen na jižní straně rotundy původní vstup a na straně severní byl odkryt dodatečný další vstupní otvor, spojující loď se sakristií.

Stavbu svatyně lze klást na základě výsledků výzkumu do 12. stol. V interiéru rotundy i mimo ni byly prozkoumány hroby prokazatelně starší. Střepy nádob z 9. – 10. stol., druhotně přemístěné do mladších situací, indikovaly ještě starší osídlení místa, jehož charakter se ale nepodařilo výzkumem konkretizovat. Informace z písemných a ikonografických pramenů spolu se zjištěními archeologického výzkumu nevyklučují, že rotunda fungovala jako kněžiště obdélného kostela až do jeho zrušení.

Jako farní se kostel prvně připomíná roku 1363. Před husitskými bouřemi je kostel uváděn jako zchudlý a zpustlý, podací právo k němu vykonávala kapitula sv. Víta. Od husitských bouří byl v držení utrakvistů, ti jej pravděpodobně v roce 1546 opravili a rozšířili. V roce 1656, po splynutí Obory s Malou Stranou, ztratil sice svůj někdejší význam farního kostela a byl připojen jako filiální ke kostelu sv. Václava na Malé Straně, ale i poté patřil kostel a jeho hřbitov k oblíbeným místům posledního odpočinku malostranských obyvatel, včetně cizích umělců. Z italských uvedme za všechny jméno Giovanni Santiniho (1677 - 1723), mimo jiné architekta kostela na Zelené Hoře u Ždáru nad Sázavou. Z nizozemských zde byl pohřben například Jiljí Sadeler (1570 – 1629), autor mapy Čech z roku 1605 nebo Bartolomaeus Spranger (1546 - 1611), manýristický malíř italské orientace žijící od roku 1580 v Praze.

Nejenom cizí umělci však byli vedle domácího obyvatelstva v těsném spojení s danou lokalitou. V šestnáctém století našla nový domov v bezprostředním okolí osady Obora poměrně velká skupina italských řemeslníků, obchodníků a po přesunutí císařského dvora do Prahy i císařských dvořanů. V poslední čtvrtině 16. století se celkově těžiště pražské italské kolonie přesunulo na Malou Stranu do farností spadajících pod kostely sv. Tomáše, P. Marie pod řetězem a sv. Jana v Oboře. V devadesátých letech pak malostranští Italové představovali uvnitř pražské italské menšiny nejsilnější skupinu a tehdy se také pokusil větší počet italských rodin založit společné osídlení na západ od nového tržiště, kde areál Malé Strany hraničil s Oborou sv. Jana. Využili situace, kdy se malostranská rada rozhodla koupit rozsáhlé zahrady

Zejdliců ze Šenfeldu s domem v roce 1591 a další zahrady od Jana Jiřího Lafína roku 1592 v jejím sousedství a tím rozšířit obydlený areál města. Takto získaný stavební prostor byl vzápětí rozparcelován na šestnáct nových stavebních míst při stojících domech a rozdělil jej novou ulicí (dnešní Břetislavovou) uprostřed.

Na místě Lafínovské zahrady byly vedle původního domu postaveny další domy obrácené hlavním průčelím do Vlašské ulice. Budovateli těchto domů a prvními usedlíky pak byli Italové, kteří z osmi nových domů postavili sedm. V následujících letech zde hlavně Italové vykupovali další (z měšťanů jiné národnosti se tu zakoupil jen dvorský řezač skla Kašpar Lehman) a usazovali se i na druhé straně Vlašské ulice, kde od r. 1599 držel dům kupec František Cioca, a na druhé straně Břetislavovy ulice (zde si r. 1606 koupil původní Zejdlicovský dům čp. 303 císařský paumistr Horácus Fontana). O výše ležících domech, patřících pod jurisdikci Strahovského kláštera v Oboře sv. Jana nejsou přesné zprávy, i zde však sídlili Italové a tady r. 1601 vznikl z domu odkoupeného Vlašskou kongregací od Dominika de Bossiho Vlašský špitál. Stavbou špitálu a po r. 1604 pravděpodobně i přesídlením papežské nunciatury do jednoho ze zdejších domů se italský ráz ulice utvrdil a krátce nato se jí začalo říkat Vlašská (strada d'Italiani).

Hovořit o tomto nově zastavěném prostoru v západní části Malé Strany jako o italské čtvrti by ale bylo vzhledem k omezenému počtu domů v italském vlastnictví jistě přehnané. I přes poměrně rozsáhlou stavební aktivitu v bezprostředním okolí Obory zůstávala samotná obec chudá a nakonec je za Ferdinanda III., v roce 1656 začleněna, včetně kostela a hřbitova, do areálu Malé Strany.

V roce 1784 byl kostel josefínskými dekrety zrušen a již po dvou letech uzavřen. V r. 1791 shledala komise stavbu závadnou a doporučila odprodej soukromému zájemci, který měl současně vykopat hřbitov a zde nalezené pozůstatky pietně pohřbít. Kostelík koupil Josef Peiznach. V roce 1794 přikoupil ještě část dalších pozemků a posléze provedl přestavbu, při níž změnil kostel na obytný dům s tím, že byly ponechány někdejší vnější konstrukce. V březnu r. 1792 nebyly dosud veškeré kosti na bývalém hřbitově vykopány. Bylo jich prý nakonec 40 vozů. Obtížné mělo být i vyklizení krypty pod kostelem, jež neměla schody. takže 10 mužů muselo vytahovat pozůstatky po žebříku, odvoz si měl vyžádat dalších 16 dvojitých vozů. Kam byly ostatky převezeny, není známo. Charakter obytného domu si stavba udržela do dneška.

V roce 2001 provedlo archeologické oddělení, v rámci ověření terénní situace v prostoru hřbitova, zjišťovací sondy. Sondami byla potvrzena dobová informace o vykopání zrušeného hřbitova. V intervalu dvou metrů pod současným povrchem byla parcela kompletně překopána a kostry odstraněny. Výjimku tvořily samostatné kosti, již dříve umístěné do druhotné (neanatomické) pozice - takovéto situace vznikly během fungování hřbitova při mnohonásobném, opakovaném ukládání pohřbů na stejné místo, kdy starší hroby byly ničeny mladšími. Z roztroušených lidských skeletů byly v době likvidace hřbitova odvezeny v drtivé míře velké kosti (stehenní, pažní a lebky) a na místě, v překopané úrovni, pak částečně zůstaly kosti a kůstky drobnějšího charakteru. Archeologické vrstvy původního středověkého horizontu se nedochovaly. Zjišťovací výzkum konstatoval, že pod vrstvou zrušeného hřbitova se nachází ještě blíže neurčený počet anatomicky uložených pohřbů.

Po vyhodnocení zjišťovacích sond bylo zřejmé že, i přes značné narušení lokality, je před zahájením stavebních prací nezbytné provést poměrně rozsáhlý archeologický průzkum. Ten nakonec proběhl v měsících srpnu až prosinci roku 2002. Hlavním cílem archeologického působení na lokalitě bylo zdokumentovat a vyzvednout pohřby v ohroženém výseku hřbitova. Pro zvládnutí prací v reálném časovém úseku (již po prvních dnech výzkumu bylo jednoznačné, že kosterních nálezů bude několik set) byla vypracována metoda terénní dokumentace koster pomocí digitálního fotoaparátu, přesné metrové geodetické sítě, pomocných os jednotlivých pohřbů a nivelačního přístroje s tím, že veškeré práce spojené

s archeologickým dokumentováním budou provedeny digitální formou, včetně zpracování výsledku výzkumu (obr. 2). Popsaným způsobem se podařilo během čtyř měsíců vyzvednout a zdokumentovat přes šest set kostrových hrobů. Na použité metodě byla přitom nejpřínosnější ta skutečnost, že přes rychlost rozebírání kostrových pohřbů nejenom že neutrpěla přesnost dokumentace, ale naopak vzhledem k použité technice lze jednoznačně konstatovat její zpřesnění. To platí hlavně pro fázi kresebného zpracování, kdy na základě digitální fotografie byl každý pohřeb umístěn pomocí přesných geodetických a nivelačních bodů do virtuálního prostoru a nadmořské výšky v počítači. Kostra pak zde byla překreslena a i kresba následně umístěna na patřičné místo celkového plánu lokality. Částečné zkreslení délky koster, vznikající vlastnostmi optiky fotoaparátů, bylo minimalizováno pomocí pomocných os (umístěných mezi dvěma body zachycenými zároveň s body sítě na každém snímku dokumentujícím kostru), u kterých byla při digitální dokumentaci vždy zaměřena a do samostatného plánu zanesena její délka. Tím byl získán kontrolní údaj pro kalibraci rozměru kostry. Pro zjednodušení a zpřehlednění digitálního plánu hřbitova byl celý výzkum výškově rozčleněn do deseti úrovní. Každá úroveň zobrazila výsek hřbitova o mocnosti deseti 10 cm. Jako klíčová informace pro zařazení kostry do dané úrovně byla zvolena nejvyšší niveleta daného pohřbu (ne všechny pohřby byly uloženy vodorovně, někdy se původně vodorovné pohřby propadly částečně do starších pohřbů). K práci s nálezy byl zvolen obvyklý postup využívaný na archeologických výzkumech.

Zkoumaný horizont hřbitova byl nezvyklý dokonalým splynutím hrobových jam s okolním terénem. Hrobové jámy, na jiných výzkumech zpravidla rozpoznatelné, jako by zde chyběly. Na začištěných řezech vznikla situace, kdy pohřby byly zdánlivě uzavřeny uprostřed jedolité úrovně pohřebního horizontu, jako by byly obklopené zeminou ze všech stran. Samozřejmě že se jednalo o pouhé zdání a hrobové jámy nebyly rozpoznatelné pouze pro více násobné překopání místa. Opětovné promíchávání stejné hlíny ve stejném prostoru vedlo k dokonalému splynutí hrobových jam s okolím.

Jak již bylo řečeno, v horizontu výzkumu se prakticky nezachovaly žádné klasické archeologické situace. Výjimku tvořilo několik zdív. Nejstarší z nich se nacházelo v severovýchodním nároží výzkumu v místě cca tři metry vzdáleném od rotundy odkryté v roce 1986. Torzo zdíva bylo cca 1,2 m dlouhé, orientované východ západ a bylo složeno z lomových opukových kamenů spojených maltou odpovídající složením maltám používaným na nejstarších pražských zděných stavbách. Niveleta zdíva odpovídala niveletě spodní úrovně předzákladu rotundy. Původní tvar zdíva, pro značnou narušenost, nelze interpretovat. Datovací materiál nebyl v místě zdíva zachycen.

Další zdivo, u kterého ale můžeme s velkou pravděpodobností určit původní význam, je stavěno na jíl z lomové opuky, a s největší pravděpodobností se jedná o ohradní zdivo hřbitova. Datovací horizont byl sice i zde mladšími pohřby zlikvidován, z celkové situace a umístění zdíva (nacházelo se cca 6 až 8 metrů od kostelní zdi) ho můžeme s poměrně značnou pravděpodobností přiřadit ke gotické fázi kostela.

Nejmladší skupinu odkrytých zdív tvoří základy pilířů z různých fází existence kostela nerovnoměrně rozložených podél jižní zdi kostelní lodi. Ani ty ale nebylo možno přesněji časově zařadit.

Absence datovacího materiálu vztahujícího se ke zdím byla v přímém protikladu k bohatému souboru datovacího materiálu vztahujícího se k jednotlivým hrobům. Dá se říci, že každý druhý až třetí hrob v sobě obsahoval pohřební výbavu, která umožní jeho časové určení. Z nálezů v hrobech je třeba jmenovat hlavně medailonky, křížky, růžence, prsteny a oděvní součásti z trvanlivých materiálů. Celkově se jedná o několik set drobných předmětů. V současné době probíhá jejich čištění a konzervace. Vzhledem k rozsahu souboru však tyto práce budou dlouhodobého charakteru.

Samotné kosterní pozůstatky byly po vyzvednutí převezeny do antropologického oddělení Národního muzea v Praze, kde v současné době probíhá jejich čištění, zkoumání a příprava k trvalému uložení do zdejšího depozitáře. I zde je nutno počítat při zpracování s termínem delším než 24 měsíců.

Třebaže zpracování výsledků popsaného výzkumu je teprve na začátku, již dnes lze konstatovat některá základní fakta:

- přes poměrně značný rozsah výzkumu zůstává většina kosterních pozůstatků (z těch, které přečkali likvidaci hřbitova v roce 1784) zachována v místě. (obr. 3, plocha s vlevo orientovanými šikmými čarami)
- i pod úrovní provedeného výzkumu zůstává nadále spodní partie hřbitova o mocnosti 60 – 200 cm zachována. (obr. 3, plocha s vpravo orientovanými šikmými čarami)
- na geologické podloží byla dokopána jen menší část hřbitovního horizontu (obr. 3, plocha s kolmými čarami)
- přestože zkoumaná lokalita se nachází v bezprostředním sousedství původní románské svatyně, hroby zde vyzvednuté je nutno zařadit do období baroka, v menší míře renesance a ojedinele do gotiky. Jako románský byl přesvědčivě identifikován pouze jediný pohřeb, který zůstal v profilu mimo rozsah stavební jámy
- na základě rozboru pohřební výbavy bude možné až polovinu pohřbů rámcově zadatovat
- již při prvních rozborech pohřební výbavy se prokázala spojitost místa s italským prostředím. Z prvních deseti vyčištěných medailonů jsou dva italského původu. Tato skutečnost koresponduje s historickým doložením italských přistěhovalců v naší sledované lokalitě
- konkrétní ztotožnění jednotlivých pohřbů s historickými osobnostmi zde pohřbenými není pravděpodobné. Jména je sice možné v matriční knize pohřbů vystopovat, ale ne místo konkrétního uložení. Nejznámější osobnosti byli navíc pochováni v interiéru kostela, kterého se výzkum nedotkl. Je pravděpodobné že právě ostatky známých osobností byly po likvidaci hřbitova přednostně přesunuty a znovu pietně uloženy.

Martin Omelka

Obr. 2 - Hrob č. 3. Mezi odkrytím, dokumentováním a rozebráním tmavší levé a světlejší pravé části (od kolen dolů) uplynulo přes jeden a půl měsíce. Přesto díky použité metodě dokumentace výzkumu bylo možné následně, pomocí počítače, kostru prakticky dokonale sjednotit.

